

مُلَخَّصٌ رِسَالَةٌ:

«حَقُوقٌ دَعَتْ إِلَيْهَا الْفِطْرَةُ وَقَرَّرَتْهَا الشَّرْعَةُ»

لِلْعَلَّامَةِ: مُحَمَّدٌ بْنُ صَالِحِ الْعَثِيمِينَ رَحِمَهُ اللهُ

ئىسلام دىنى بىكىتكەن ۋە ساغلام تەبىئەت ئۇنىڭغا
چاقىرغان ھەق - ھوقۇقلارنىڭ جەۋھىرى
شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھنىڭ ئەرەبچە
رىسالىسى

Language:	Arabic - Uyghur	العربية - الأويغورية	اللغة:
Translated by:	Scientific division of the Sunnah Institute	القسم العلمي بمعهد السنة	ترجمة:
Supervisor:	Dr. Haitham Sarhan	د. هيثم سرحان	إشراف:
Edition & Year:	First - 1443H	الأولى - ١٤٤٣هـ	النسخة والسنة:

الطبعة الأولى

الحقوق متاحة لكل مسلم ومسلمة

الرجاء التّواصل على: islamtorrent@gmail.com

فسح وزارة الإعلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَقُّ الْأَوَّلُ: حَقُّ اللَّهِ تَعَالَى

(1) ئاللاھ تائالانىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

أن تعبدہ وحده لا شريك له، وتكون عبداً مُتَدَلِّلاً خاضعاً له، مُمْتَثِلاً لأمره، مُجْتَنِباً لنهيہ، مُصَدِّقاً بخبرہ.

يەككە - يىگانە ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىش، بۇيرۇقىغا بويسۇنۇپ، چەكلىمىسىدىن يىراق بولۇپ، خەۋەرلىرىگە ئىشىنىپ، يۈكسەك ئەقىدىلىك، ھەقىقىي ئىمانلىق، نەتەجلىك ياخشى ئەمەللىرىنى قىلىدىغان ئاللاھقا ھەقىقىي بويسۇنىدىغان بەندە بولۇشتىن ئىبارەت، ئەقىدىنىڭ تۇتقۇسى: ياخشى كۆرۈش ۋە ئۇلۇغلاش، ئۇنىڭ مېۋىسى: ئىخلاس ۋە سەۋىرچانلىقتۇر.

عقيدةً مُثْلِي، وإيماناً بالحق، وعملٌ صالحٌ مُثْمِرٌ.

عقيدةً قوامها: المحبة والتعظيم، وثمرتها: الإخلاص والمثابرة.

الْحَقُّ الثَّانِي: حَقُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

(2) پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

توقيره، واحترامه، وتعظيمه؛ التَّعْظِيمَ اللَّائِقَ بِهِ، مِنْ غَيْرِ غُلُوٍّ وَلَا تَقْصِيرٍ.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنى ئىززەت قىلىش، ئېھتىرام قىلىش، چەكلىمىسى ئاشۇرۇۋەتمەستىن ۋە سەل قارىماستىن لايىق رەۋىشتە ئۇلۇغلاشتىن ئىبارەتتۇر.

وتصديقهُ فيما أخبر به من الأمور الماضية والمستقبله، وامثال ما به أمر، واجتناب ما عنه نهى وزجر، والإيمان بأن هديَه أكمل الهدى، والدِّفاع عن شريعته وهدية.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆتكەن زامان ۋە كېلىدىغان زامانلار توغرىسىدا بىلدۈرگەن خەۋەرلىرىنى تەستىقلاش، بۇيرىغان ئىشلىرىغا بويسۇنۇش، چەكلىگەن ۋە توسقان ئىشلىرىدىن يىراق تۇرۇش، ئۇنىڭ يولىنىڭ ئەڭ مۇكەممەل يولى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىش، ئۇنىڭ دىنى ۋە پىرىنسىپىنى مۇداپىئە قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

الْحَقُّ الثَّالِثُ: حَقُّ الْوَالِدَيْنِ

(3) ئاتا - ئانىنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

أن تبرَّهَما، وذلك بالإحسان إليهما قولاً وفعالاً، بالمال والبدن، وتمثل أمرهما في غير معصية

ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىش، يەنى مېلى بىلەن جېنى بىلەن، سۆزى بىلەن ھەرىكىتى بىلەن ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىش، ئاللاھ تائالاغا ناسىيلىق بولمايدىغان ۋە ئۆزىگە زەرەر

الله، وفي غير ما فيه ضررٌ عليك.

بولمايدىغان ئىشلاردا ئۇلارنىڭ بۇيرۇقىغا بويىسۇنۇشتىن ئىبارەتتۇر.

الحقُّ الرَّابِعُ: حقُّ الأَوْلَادِ

(4) پەرزەنتلەرنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

(۱) التَّربِيَةُ؛ وهي تنمية الدِّين والأخلاق في

نفوسهم، حتَّى يكونوا على جانبٍ كبيرٍ من ذلك.

1- ياخشى تەربىيەلەش، ئۇ بولسىمۇ ئۇلارنىڭ دىلىدا دىنى چۈشەنچە ۋە گۈزەل ئەخلاق قارىشىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ھەتتا بۇنى ئاساسى غايە قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

(۲) أن يُنْفَقَ عليهم بالمعروف، من غير إسرافٍ

ولا تقصيرٍ.

(۳) ألا يُفْضَلُ أحدٌ منهم على أحدٍ في العطايا والهبات.

2-
3-

الحقُّ الخَامِسُ: حقُّ الأَقْرَابِ

(5) ئۇرۇغ - تۇغقانلارنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

أن يصل قريبه بالمعروف؛ ببذل الجاه، والنَّفْعِ البدنيِّ، والنَّفْعِ المَالِيِّ بحسب ما تتطلبه قوَّة القرباة والحاجة.

ئۇلارغا ھەر تەرەپتىن ياخشىلىق بىلەن سىلە - رەھىم قىلىش، ھاجەت ۋە ئۇرۇغ - تۇغقانلىقنىڭ تەقەززاسى بويىچە مال - مۈلۈك، يۈز - ئابروى ۋە ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق مەنپەئەت يەتكۈزۈشتىن ئىبارەتتۇر.

الحقُّ السَّادِسُ: حقُّ الزَّوْجِيْنَ

(6) ئەر - ئاياللارنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى:

أن يعاشر كلُّ منهما الآخر بالمعروف، وأن يبذل الحقَّ الواجب له بكلِّ سماحةٍ وسهولةٍ، من غير تكرُّهٍ لبذله ولا مُماطلةٍ.

بىر - بىرى بىلەن كۆڭۈللۈك، ياخشى تۇرمۇش ئۆتكۈزۈش، ھەر بىرى ئۆز ئۈستىدىكى ئۆتەشكە تىگىشلىك بولغان ھەقلىرىنى رازىمەنلىك، كەڭ قورساقلىق بىلەن ئىختىيارى ھالەتتە ئادا قىلىش.

من حقوق الزَّوْجَةِ على زوجها: أن يقوم بواجب نفقتها من الطَّعام والشَّرَاب والكسوة والمسكن وتوابع ذلك، وأن يعدل بين

ئەرنىڭ ئايال ئۈچۈن ئادا قىلىشقا تىگىشلىك بولغان ھەقلىرىدىن: كىيىم - كېچەك، يېمەك - ئىچمەك، تۇرالغۇ - جاي ۋە ئايالغا ئالاقىدار بولغان كېرەكلىك نەرسىلەرنى تولۇقلاپ بېرىش، بىر قانچە ئاياللىرى بولسا ئۇلارنىڭ

الزَّوجَات.

من حقوق الزَّوجِ على زوجته: أن تطيعه في غير معصية الله، وأن تحفظه في سرِّه وماله، وألَّا تعمل عملاً يضيِّع عليه كمال الاستمتاع.

ئارسدا ئادىل بولۇشتىن ئىبارەتتۇر.

ئايالنىڭ ئەر ئۈچۈن ئادا قىلىشقا تىگىشلىك بولغان ھەقىرىدىن: ئاللاھ تائالاغا ئاسىيلىق بولمايدىغان ئىشلاردا ئېرىگە بويسۇنۇش، ئېرىنىڭ سىرلىرى ۋە مال-مۈلكىنى مۇھاپىزەت قىلىش، ئېرىنىڭ مۈكەممەل مەنپەئەتلىنىدىغان ئىشلىرىنى زايە قىلىۋەتمەسلىكتۇر

(7) رەھبەرلەرنىڭ ۋە خەلقىنىڭ ھەق -

ھوقۇقلىرى:

خەلقىنىڭ رەھبەرلەردىكى ھەققى: رەھبەرلەر ئاللاھ تائالا ئۇلارغا يۈكلىگەن ئامانەتنى تولۇق ئادا قىلىش، خەلقىگە نەسىھەت قىلىش، ئۇلارنى دۇنيا-ئاخىرەتلىك مەنپەئەتگە كېيىللىك قىلىدىغان توغرا يولغا يېتەكلەشتىن ئىبارەت بولۇپ، بۇ مۇمىنلەرنىڭ يولغا ئەگىشىش بىلەن روياپقا چىقىدۇ.

رەھبەرلەرنىڭ خەلقىدىكى ھەققى: كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ ئىشىغا ئىگە قىلغان ئىنسانغا سەمىمى بولۇش، غاپىل قالسائەسلىتىش، ھەقتىن مايىل بولۇپ كەتسە، ھەقىقەتكە چاقىرىش، ئاللاھ تائالاغا ئاسىيلىق بولمايدىغان ئىشلاردا ئۇلارغا ئىتائەت قىلىش ۋە ئۇلارغا ياردەمدە بولۇشتىن ئىبارەتتۇر

الْحَقُّ السَّابِعُ: حَقُّ الْوَلَاةِ وَالرَّعِيَّةِ

حقوق الرَّعية على الولاة: أن يقوموا بالأمانة التي حملهم الله إياها، وألزمهم القيام بها؛ من النصح للرعية، والسَّير بها على النهج القويم الكفيل بمصالح الدنيا والآخرة، وذلك باتِّباع سبيل المؤمنين.

حقوق الولاة على الرَّعية فهي: النصح لهم فيما يتولاه الإنسان من أمورهم، وتذكيرهم إذا غفلوا، والدُّعاء لهم إذا مالوا عن الحقِّ، وامتنال أمرهم في غير معصية الله، ومُساعدتهم.

(8) خولۇم - خوشنلارنىڭ ھەق -

ھوقۇقلىرى:

خوشنا دېگەن بىر-بىرىگە ئۆيى يېقىن بولغانلاردۇر، كۈچىنىڭ يېتىشىچە خوشنلىرىغا مال-مۈلۈك، يۈز-ئابروى بىلەن مەنپەئەت يەتكۈزۈش، ئاغزاكى ۋە ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق ئۇلارغا ئەزىيەت يەتكۈزۈشتىن ساقلىنىش.

1- تۇغقانچىلىقى بار مۇسۇلمان خوشنا بولسا، ئۇ كىشى ئۈچۈن ئۈچ تۈرلۈك ھەق بولىدۇ، خوش-ئىندارچىلىق، تۇغقانچىلىق ۋە

الْحَقُّ الثَّامِنُ: حَقُّ الْجِيرَانِ

الجار: هو القريب منك في المنزل، يُحسِن إليه بما استطاع من المال والجاه والنَّفْع، ويكفُّ عنه الأذى القوليَّ والفعليَّ.

(١) إن كان قريباً منك في النَّسب وهو مسلمٌ؛ فله ثلاثة حقوق: حقُّ الجوار، وحقُّ القرابة، وحقُّ الإسلام.

مُسُؤلمانچىلىق .
 2- تۇغقانچىلىقى بولمىغان مُسُؤلمان خوشنا بولسا، ئۇ كىشى ئۈچۈن ئىككى تۈرلۈك ھەق بولىدۇ، خوشندارچىلىق ۋە مُسُؤلمانچىلىق .
 3- تۇغقانچىلىقى بار مُسُؤلمان ئەمەس خوشنا بولسا، ئۇ كىشى ئۈچۈن ئىككى تۈرلۈك ھەق بولىدۇ، خوشندارچىلىق، تۇغقانچىلىق .
 4- تۇغقانچىلىقى بولمىغان ۋە مُسُؤلمان بولمىغان خوشنا بولسا، ئۇ كىشى ئۈچۈن خوشندارچىلىقتىن ئىبارەت بىرلا ھەق بولىدۇ

(۲) إن كان مسلماً وليس بقريبٍ في النَّسب؛ فله حَقَّان: حَقُّ الجوار، وحَقُّ الإسلام.

(۳) وكذلك إن كان قريباً وليس مسلماً؛ فله حَقَّان: حَقُّ الجوار، وحَقُّ القرابة.

(۴) إن كان بعيداً غير مسلمٍ فله حَقُّ واحدٌ: حَقُّ الجوار.

(9) مُسُؤلمانلارنىڭ ئومومى ھەق -

ھوقۇقلىرى:

ئۇ ھەقلەردىن: سالام قىلىش، چاقىرىققا ئىجابەت قىلىش، نەسەھەت تەلەپ قىلىش، نەسەھەت قىلىش، چۈشكۈرۈپ ئەھمەدۇ لىلا دېسە، يەرھەمۇ كەللاھ دېيىش، ئاغرىپ قالسا يوقلاش، ۋاپات بولسا جىنازىسىگە ئەگىشىش، ئۇنىڭغا يېتىدىغان ئەزىيەتلەرنى توسۇشتىن ئىبارەت .

مُسُؤلماننىڭ مُسُؤلماندىكى ھەققى ئىنتايىن كۆپ بولۇپ، بۇنىڭ ھەممىسىنى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ «مُسُؤلمان مُسُؤلماننىڭ قېرىندىشى» دېگەن سۆزىگە ئىخچاملاشتۇرۇش مۇمكىن بولىدۇ، مۇشۇ قېرىنداشلىقنىڭ تەقەززاسىنى تۇرغۇزغاندا، قېرىندىشى ئۈچۈن پايدىلىق بولغان ياخشى ئىشلارنى تاللايدۇ، زىيانلىق بولغان ئىشلاردىن يىراق بولىدۇ

الحقُّ التَّاسِعُ: حَقُّ الْمُسْلِمِينَ عَمُومًا

منها السَّلَام، وأن تجيبه إذا دعاك، وأن تنصحه إذا استنصحك، وأن تشمته إذا عطس فحمد الله، وأن تعوده إذا مرض، وأن تتبعه إذا مات، وأن تكفَّ الأذى عنه.

حقوق المسلم على المسلم كثيرة، ويمكن أن يكون المعنى الجامع لها هو قوله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ»؛ فَإِنَّهُ مَتَى قَامَ بِمُقْتَضَى هَذِهِ الْأُخُوَّةِ اجْتَهَدَ أَنْ يَتَحَرَّى لَهُ الْخَيْرَ كُلَّهُ، وَأَنْ يَجْتَنِبَ كُلَّ مَا يَضُرُّهُ.

(10) مُسُؤلمان بولمىغانلارنىڭ ھەق -

ھوقۇقلىرى:

مُسُؤلمان رەھبەرلەر مُسُؤلمان بولمىغان كىشىلەر ئارىسىدا مۇ يۈز-ئابروى، مال-مۈلۈك ۋە جان مەسىلىسىدە ئىسلامنىڭ ھۆكۈمى بىلەن ھۆكۈم قىلىش، مُسُؤلمانلارغا قىلىش چەكلەنگەن ئىشلارنى سادىر قىلسا ئۇلارغا جازا

الحقُّ العاشر: حَقُّ غَيْرِ الْمُسْلِمِينَ

يجب على وليِّ أمر المسلمين أن يحكُمَ فيهم بحكم الإسلام في النَّفسِ والمالِ والعرضِ، وأن يُقيمَ الحدودَ عليهم فيما يعتقدون تحريمه،

تۇرغۇزۇش، ئۇلارنى باشقا تەرەپلەردىن ھىمايە
قىلىش ۋە ئەزىيەتلەردىن قول ئۈزۈش كېرەك
بولدۇ

ويجب عليه حمايتهم وكف الأذى عنهم.

ويجب أن يتميَّزوا عن المسلمين في اللباس،

وَأَلَّا يُظْهَرُوا شَيْئًا مُنْكَرًا فِي الْإِسْلَامِ، أَوْ شَيْئًا مِنْ

شعائر دينهم؛ كالنَّاقُوسِ، وَالصَّلِيبِ.

